

Fai 'e Elder Benjamin De Hoyos
'O e Kau Fitungofulú

Ko e Ui ke Hoko Ko ha Kau Mā'oni'oni

*'Oku tāpuekina kitautolu 'i he 'etau kau ko ia ki he feohi'anga
'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní!*

Ehoku kāinga 'ofeina, 'oku
ou lotua 'e tokoni 'i au 'e he
Laumālie Mā'oni'oni ke 'oatu
'a 'eku pōpoakí.

Lolotonga 'a 'eku ngaahi 'a'ahí
mo e ngaahi konifelenisi fakasiteikí,
fakauooti mo e fakakoló, 'oku nofo'ia
ma'u pē au 'e ha ongo'i fiefia 'i he
fe'iloaki mo e kāingalotu 'o e Siasí, 'a
kinautolu 'o e 'aho ní pea pehē ki he
vahevahe'anga mālie 'o taimí 'i ia 'oku
ui ko e Kau Mā'oni'oni. 'Oku tokoni 'a
e laumālie 'o e nonga mo e 'ofa 'oku
ou ongo'i ma'u pē 'i he taimi 'oku ou
'iate kinautolu aí ke u 'ilo'i 'oku ou 'i
he taha 'o e ngaahi siteiki 'o Saioné.

Neongo ko e tokolahi 'oku nau omi
mei ha ngaahi fāmili kuo nau hoko ko
ha mēmipa 'o e Siasí 'i ha to'u tangata
'e ua pe lahi ange, ka ko e tokolahi ko
ha ni'ihí ne tokí ului mai. 'Oku tau toe
fai 'a e ngaahi lea talitali lelei ne fai
'e he 'Aposetolo ko Paulá ki he kakai
'Efesoó ki he ni'ihí ko 'ení:

"Pea ko 'eni, 'oku 'ikai ai ko e kau
muli mo e kau 'aunofo 'a kimoutolu,
ka ko e kaungā kolo mo e kāinga mā-
'oni'oni, pea mo e fale 'o e 'Otuá;

"Pea kuo fokotu'u ki he tu'unga
'a e kau 'aposetolo mo e kau palō-
fita, ko hono fu'u makatulikí 'a Sīsū

Kalaisi pē" ('Efesō 2:19–20).

'I he ngaahi ta'u kuohilí, lolotonga
'eku ngāue 'i he 'ōfisi 'o e Potungāue
Fetu'utaki mo e Kakai 'a e Siasí 'i
Mekisikou, ne fakaafe'i kinautolu ke
kau atu ki ha polokalama letiō. Ko e
taumu'a 'o e polokalamá ke fakamata-
la'i pea alea 'i 'a e ngaahi lotu kehekehe
'o e māmaní. Ne vahe mai ki hamau
toko ua ke fakaafofonga 'i 'a e Siasí 'i
hono tali 'o e ngaahi fehu' 'i e ala fai
mai lolotonga e fa'ahinga polokalama
peheé. Hili ha ngaahi mālōlō ke fai ha
ngaahi tu'uaki, 'o hangē ko e lau 'a e
kau fai polokalama letiō, ne pehē 'e

Usuaia, 'Āsenitina

he talēkita 'o e polokalamá: " 'Oku tau
'i heni he efiāfi ni mo ha ongo faifekau
mei he Siasí 'o Sīsū Kalaisi 'o e Kau
Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní."
Na'á ne ki'i longo peá ne 'eke mai, "Ko
e hā 'oku fu'u lōloa pehē ai e hingoa
'o e Siasí? Ko e hā 'oku 'ikai ke mou
ngāue 'aki ai ha hingoa 'oku nounou
pe fakakomēsiale ange?"

Na'á ku malimali mo hoku hoá ko
ha fehu' 'i faka'ofa'ofa pehē peá ma ka-
mata leva ke fakamatala 'i ko e hingoa
'o e Siasí ne 'ikai fili ia 'e ha tangata.
Ne foaki ia 'e he Fakamo'uí 'o fakafou
'i ha palōfita 'i he ngaahi 'aho kimui
ní: "He 'e ui pehe' 'i a hoku siasí 'i he
ngaahi 'aho faka'osí, 'io, ko e Siasí 'o
Sīsū Kalaisi 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he
Ngaahi 'Aho Kimui Ní" (T&F 115:4). Ne
tali vave pea 'i he faka'apa'apa mai leva
'e he talēkita 'o e polokalamá, "Te mau
toe fakaongo atu leva ia 'i he loto fiefia
mo'oni." 'Oku 'ikai ke u manatu 'i he
taimí ni pe na'e tu'o fiha 'a 'ene toutou
lea 'aki 'a hono mahu'inga 'o e hingoa
'o e Siasí, ka 'oku ou manatu 'i 'a e
ongō fiefia na'e 'i ai 'i he'ema fakamata-
la'i 'oku 'ikai ngata pē he hingoa 'o e
Siasí, ka 'oku toe fekau'aki pē ia mo e
kāingalotu 'o e Siasí—'a e Kau Mā'oni-
'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní.

'Oku tau lau 'i he Fuakava Fo'ou ne
fuofua ui 'a e kāingalotu 'o e Siasí 'o
Sīsū Kalaisi ko e kau Kalisitiane 'i 'Ani-
teoke (vakai, Ngāue 11:26), ka na'a
nau feui'aki pē kinautolu ko e kau
mā'oni'oni. Hono 'ikai ongo mo'oni
kiate kinautolu 'a 'enau fanongo ki
hono ui kinautolu 'e he 'aposetolo ko
Paulá "ko e kaungā kolo mo e kāinga

mā'oni'oni, pea mo e fale 'o e 'Otuá' (Efesō 2:19), peá ne pehē foki "kuo ui [kinautolu] ke mā'oni'oni" (Loma 1:6–7; toki tñaki atu e fakamamafá).

'E māmālie pē hono fakamā'oni'oni' i 'o e kāingalotu 'o e Siasí 'o 'ikai ke nau fakatokanga' i 'o fakatatau ki hono lahi 'o 'enau mo'ui 'aki pea muimui ki he ngaahi fale' i 'a e kau palōfitá. 'Oku hoko e kāingalotu loto fakatōkilalo ko ia 'o e Siasí 'oku nau fakahoko e lotu mo e ako folofola fakafāmilí, fakahoko e hisitōlia fakafāmilí pea fakatapai honau taimí ke moihū ma'u pē 'i he tempalé ko ha Kau Mā'oni'oni. Ko kinautolu ia 'oku nau faivelenga ke fakatupu ha ngaahi fāmilí ta'engatá. 'Oku 'i ai foki mo kinautolu 'oku nau tuku mavahe honau taimí mei he' enau mo'ui femo'uekiná ke fakahaofi 'a kinautolu kuo mavahe mei he Siasí pea poupu' i kinautolu ke nau foki mai 'o nofo 'i he tēpile 'a e 'Eikí. Ko kinautolu ia 'a e kau 'eletā mo e kau sisitā, mo e kau hoa mali matu'otu' a 'oku nau tali ha ui ke ngāue ko e kau faifekau 'a e 'Eikí. 'To, 'e kāinga 'oku nau hoko ko ha Kau Mā'oni'oni 'o fakatatau mo e lahi 'o 'enau 'ilo' i 'a e ongo māfana mo faka'ofa' ofa ko ia 'oku ui ko e 'ofa faka-Kalaisí, pe ko e 'ofa haohaoa 'a Kalaisí (vakai, Molonai 7:42–48).

Ko e Kau Mā'oni'oni pe kāingalotu 'o e Siasí, kuo nau 'ilo hotau Fakamo'ui 'i he ngaahi faingata'á mo e 'ahi'ahi. 'Oua mu'a na'a ngalo 'iate kinautolu na'e pau ke Ne mamahi 'i he ngaahi me'a kotoa pē. "Pea te ne to'o kiate ia 'a e maté, koe'uhí ke ne vete 'a e ngaahi ha' i 'o e maté 'a ia 'oku ha' iha' i 'a hono kakaí; pea te ne to'o kiate ia 'a honau ngaahi vaivaí, koe'uhí ke fonu hono lotó 'i he 'alo'ofa, 'o fakatatau ki he kakanó; koe'uhí ke ne 'afio' i 'o fakatatau ki he kakanó 'a e founa ke tokoni' i ai 'a hono kakaí 'o fakatatau ki honau ngaahi vaivaí" (Alamā 7:12).

'I he ngaahi ta'u kuo hilí, ne u mamata ai ki he faingata' a ia ha kakai 'o kau ai ha tokolahi 'o hotau kāingalotú. 'Oku mau lotua kinautolu, 'o kole ke tokonia kinautolu 'e he 'Eikí ke 'oua na'a vaivai 'a 'enau tuí kae lava ke nau laka atu ki mu'a 'i he fa'a kātaki. 'Oku mau toe fakaongo atu ki

he ni'ihí ko 'ení e lea 'a e palōfita ko Sēkopé mei he Tohi 'a Molomoná:

"'Oiauē, 'e hoku kāinga 'ofeina, mou tali pea ha'u ki he 'Eikí, ko e Tokotaha Mā'oni'oni. Manatu ko hono ngaahi halá 'oku mā'oni'oni. Vakai, 'oku lausi' i 'a e hala ki he tangatá, ka 'oku tu'u hangatonu atu ia ki mu'a 'iate ia, pea ko e tauhi 'o e matapaá 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí; pea 'oku 'ikai te ne nō ha taha kehe ke ne tauhi ia; he 'oku 'ikai ke 'i ai ha hala kehe ka 'i he matapaá pē; he 'oku 'ikai lava ke kākāa' i ia, he ko e 'Eiki ko e 'Otuá 'a hono huafá.

"Pea 'ilonga ia 'oku tukitukí, te ne fakaava kiate ia" (2 Nifai 9:41–42).

'Oku 'ikai mahu'inga e tūkunga, ngaahi 'ahi'ahi, pe ngaahi faingata' a 'oku 'ākilotoa kinautolú; 'e hoko 'a e mahino 'o e tokāteline 'o Kalaisí mo 'ene Fakalelei ko e ma'u'anga ivi mo e melino—'io, 'e kāinga, 'a e nonga 'o e lotó 'oku tupu mei he Laumālie 'oku foaki 'e he 'Eikí ki He'ene Kāingalotu faivelengá. 'Okú Ne fafanga' i kinautolu, 'o pehē: "Oku ou tuku 'a e melinó kiate kimoutolu. . . . 'Oua na'a mamahi homou lotó, pea 'oua na'a manavahē ia" (Sione 14:27).

Kuo ta'u lahi 'a 'eku mamata ki he faivelenga 'a e kāingalotu 'o e Siasí, 'a e Kau Mā'oni'oni 'i he ngaahi 'aho kimui ní, 'a ia kuo nau ikuna' i e ngaahi faingata' a mo e mamahi 'i he loto to'a mo e loto vēkeveke lahi 'i he tui ki he palani 'a 'etau Tamai Hēvaní pea

'i he Fakalelei 'a hotau Fakamo'ui ko Sisū Kalaisí, 'o nau kātaki pea hoko-hoko atu 'i he hala lausi' i mo fāsi' i 'o e fakamā'oni'oni. 'Oku 'ikai ha'aku lea fe'unga ke fakahaa' i 'a 'eku hounga'ia mo e tangane'ia 'i he Kau Mā'oni'oni faivelenga kotoa pē ko ia kuó u ma'u ha faingamālie ke feohi mo iá!

Neongo 'oku 'ikai loloto 'a 'etau mahino ki he ongoongolelé 'o hangē ko 'etau fakamo'oni ki hono mo'oni, ka 'o kapau te tau falala ki he 'Eikí, 'e tokoni' i kinautolu 'i hotau ngaahi faingata' a iá, ngaahi 'ahi'ahi mo e mamahi (vakai, Alamā 36:3). 'Oku 'ikai 'uhinga e tala'ofa ko 'eni mei he 'Eikí ki hono kāingalotú he 'ikai ke nau mamahi pe 'ahi'ahi' i kinautolu, ka 'e tokoni' i kinautolu lolotonga e ngaahi taimi ko iá pea te tau 'ilo ko e 'Eikí na'á Ne tokoni' i kinautolú.

'E hoku kāinga 'ofeina, kuo tāpuekina kinautolu ke tau kau ki he feohi'anga 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní! Kuo faitāpuekina kinautolu 'i hono 'iloa 'etau ngaahi fakamo'oni fakataha mo e kau palōfita 'o e kuohilí mo onopōnī!

'Oku ou fakamo'oni 'oku mo'ui 'a hotau 'Eikí, 'a e Tokotaha Mā'oni'oni 'o 'Isilelí pea 'okú Ne tataki 'a Hono Siasí, 'a e Siasí 'o Sisū Kalaisí 'o e Kau Mā'oni'oni 'i he Ngaahi 'Aho Kimui Ní 'o fakafou mai 'i hotau palōfita 'ofeina, Tōmasi S. Monisoni. 'I he huafa 'o hotau 'Eiki ko Sisū Kalaisí, 'ēmeni. ■